

Gazeta Nowska

Abonament miesięczny w ekspedycji 90 groszy, z opłatą pocztową 98 groszy. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie lub tem podobnych nie przewidzianych okoliczności, wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagać się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Od ogłoszeń pobiera się za 1-lam. wiersz 15 groszy. Reklamy przed dziełem ogłoszeń wiersz 35 groszy. — „Gazeta Nowska” wychodzi 1 raz tygodniowo a mianowicie w piątek. — Wydawca, drukiem i nakładem Władysława Wesolowskiego w Nowem (Pomorze). Prenumerata płatna zgóry. Ogłoszenia płatne natychm. Redaktor odpowiesz. Władysław Wesolowski, Nowe.

Nr. 26.

Nowe, sobota 1-go lipca 1933 r.

Rok X.

UROCZYSTE I PLENARNE POSIEDZENIE RADY MIEJSKIEJ. WYBÓR BURMISTRZA.

W środę, dnia 28 czerwca b. r. o godzinie 6-tej wieczorem odbyło się na sali posiedzeń Magistratu uroczyste zebranie Rady Miejskiej, w którym wzięło udział 15 radnych, p. burmistrz Jabłoński oraz 3 członków Magistratu. Zebraniu przewodniczył p. W. Jażdżewski. Rada Miejska stwierdziła jednogłośnie nierozdzielność Pomorza z Rzeczpospolitą Polską i powzięła odpowiednią rezolucję, którą podpisali wszyscy obecni radni oraz członkowie Magistratu z p. burmistrzem na czele. Następnie przyjęła Rada M. sprawę zmiany ustroju samorządowego do wiadomości.

Po zakończeniu tego uroczystego zebrania odbyło się zaraz posiedzenie plenarne w tym samym składzie, które o godzinie 6,20 zagał p. Jażdżewski. Przewodniczący daje do wiadomości, że jest to już ostatnie posiedzenie według starego ustroju, zarazem dziękuje radnym za zgodną i owocną współpracę, wyrażając nadzieję, aby i przyszła Rada kroczyła na tej samej drodze i pracowała w zgodzie i jedności dla dobra społeczeństwa. W tej myśli przemawiał także radny p. Krolla, który przedewszystkiem podkreślił dobry stosunek Rady M. a Magistratem — z jednej strony, burmistrzem i urzędnikami miejskimi — z drugiej strony, co miastu zresztą na dobre wyszło.

Następnie przystąpiono do załatwienia porządku obrad. Powzięto do wiadomości sprawozdanie kasowe za miesiąc marzec, kwiecień i maj. Zamknięcie rachunkowe Kasy Miejskiej za r. 1932/33 wykazuje, że wpływy są mniejsze o około 160.000,— zł, t. j. o 40 procent całego preliminowanego budżetu administracyjnego łącznie z budżetami przedsiębiorstw komunalnych. To jest wymowna cyfra, świadcząca o kolosalnej pauperyzacji naszego społeczeństwa. Budżet administracyjny wykazuje około 45.000 zł mniej dochodu, reżeni — 9000 zł mniej, gazowni — 40.000 zł, wodociągów — 6000 zł, lasu 16.000 zł, elektrowni — 30.000 zł, szpitala — 9000 zł mniej. O te sumy rzeczywiście zmniejszyły się również i wydatki. Pomocnicza kasa Funduszu Bezrobocia wykazuje dochody od 1. 8. 1932 do 1. 6. 1933 r. 6340,— zł, a rozchody wynoszą za ten sam czas 5758,— zł. Do miejscowej Rady Szkolnej wybrani zostali pp. W. Jażdżewski, Fr. Krolla, Fr. Strippentow i D. Frydrychowski, do Rady Szk. Tryl p. D. Frydrychowski. Sprawa budowy pieca w gazowni przekazano Magistratowi celem dalszego załatwienia i rozpoczęcia prac. Dzierżawę przewozu przez Wisłę znizono pp. Droszkowskiemu i Wiśniewskiemu z 900 na 600 zł od 1. 8. 1932, a na 400 zł płatnych od 1. 7. 1933 r.

Ostatni punkt zawierał wybór burmistrza. Rada Miejska przychyliła się życzliwie do wniosku swego przewodniczącego i wybrała jednogłośnie na dalsze 10 lat dotychczasowego burmistrza p. Jabłońskiego. Z uwagi na to, że p. burm. Jabłoński wykazał się dotąd zręczną i bezstronną pracą dla dobra społeczeństwa naszego, jak i Państwa, Rada M. wyraziła mu nieograniczone zaufanie, które swój wyraz znalazło w tym wyborze. Pobory burmistrza ustalono w dotychczasowej wysokości.

„Święto Morza” w Nowem.

Przy pięknej pogodzie obchodzono u nas wczoraj „Święto Morza”. Do pochodu stawili się wszystkie miejscowe organizacje. Miasto przybrało szatę uroczystą, a komu starczyło, zdobył się na kupno nalepek i chorągwi i ozdobił swój dom. Na rynku nastąpiło przemówienie, powzięcie rezolucji i odegranie hymnu „Jeszcze Polska”.

Moment przełomowy.

Ostatni czas stanowi na odcinku gospodarczym moment zwrotny. Maksymalne nasilenie kryzysu mamy już poza sobą, a wskaźniki poziomu wytwórczości, zbytu, obrotów handlowych na rynku wewnętrznym, oraz cen wykazują od szeregu miesięcy tendencje do stabilizacji, a nawet w niektórych wypadkach tendencje zwykłe. Stabilizacja następuje

O NALEŻYTY WYMIAR PODATKU DOCHODOWEGO.

Sprawa wymiaru podatku dochodowego na podstawie norm średniej dochodowości stanowi przedmiot poważnej troski sfer gospodarczych. Ostatnio na plenarnym zebraniu Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie poruszony był m. in. ten moment, że urzędy skarbowe stosują obecnie stawki znacznie wyższe, niż w r. 1930. Nie ulega wątpliwości, że dochody są obecnie mniejsze niż w r. 1930. Występuje tu nieracjonalność stosowania norm średniej dochodowości, których wysokość zależy nie od istotnego poziomu dochodów, lecz od potrzeb fiskalnych. Stąd dysproporcja, w której wyniku podatek dochodowy przestaje być podatkiem od dochodu, a staje się podatkiem od substancji majątkowej.

coprawda na niezwykle niskim poziomie, jest niemniej faktem dokonauym.

Zahamowanie postępów przesilenia na odcinku wewnętrznym zbiega się z oznakami poprawy gospodarczej na rynkach zagranicznych. Trudno dziś z całą stanowczością twierdzić, iż oznaki te noszą cechy trwałości, a nie są jedynie chwilowym zrywem zwykłym, spowodowanym optymistycznymi nastrojami szerokiej mas publiczności amerykańskiej, która powitała dewaluację dolara, jako początek nowej ery „prosperity”. Wszak nierozwiązane pozostały najistotniejsze problemy gospodarcze o zasięgu światowym, jak kwestja długów międzysojusznicych, kwestja stabilizacji walut, normalizacji międzynarodowych obrotów handlowych, oraz obrotów kapitałami i pracą ludzką.

Tem niemniej faktem jest, iż na rynkach światowych, a szczególnie silnie na rynkach amerykańskich wystąpił w ostatnich tygodniach znaczny wzrost obrotów giełdowych, kursów akcji i obligacji, przewozów kolejowych, oraz wytwórczości, a ceny szeregu surowców wzrosły w stopniu przekraczającym spadek wartości dolara. I tak ceny miedzi wzrosły w Londynie od początku kwietnia o 23 proc., a w Nowym Jorku o 40 proc., cynku w Londynie o 6.8 proc., w N. Jorku o 24 proc., ceny ołowiu w Londynie o 16 pr., w N. Jorku o 22 pr., cynu w Londynie o 23 pr., w N. Jorku o 47 pr., ceny juty w Rotterdamie o 30 proc. Zwyżka cen obejmująca zresztą i inne surowce świadczy niewątpliwie o tem, że w tendencjach rykowych nastąpił zasadniczy zwrot, że proces deflacyjny na odcinku cen, który już w miesiącach jesiennych r. ub. przejściowo załamywał się, ostatecznie ustąpił miejsca w ostatnich tygodniach tendencji zwykłej, będącej normalnie zwiastunem zbliżającej się poprawy gospodarczej.

Nie przeceniając znaczenia dodatnich objawów, jakie występują w ostatnich czasach, zarówno wewnątrz kraju, jak i zagranicą, oraz zdając sobie sprawę, że warunki obecne nie sprzyjają powrotowi wyjątkowo pomyślnych koniunktur, jakie panowały w okresie 1925 do 1928, równocześnie można stwierdzić, iż era, w której wysiłki społeczeństwa i państwa koncentrowały się na odcinku obrony przed przesileniem i pracy nad zachowaniem podstaw naszej gospodarki, należy w znacznej mierze do przeszłości. Maksymalne nasilenie energii winno być w nadchodzącym okresie skierowane ku pobudzeniu i ożywieniu życia gospodarczego i naprawie tych wad strukturalnych, jakie stają na drodze dalszego rozwoju.

Nie znaczy to, by niebezpieczeństwa, grożące nam od strony niepomyślnie kształtującego się bilansu płatniczego były zażegnane. Przeciwnie oczekiwać należy ciężkiej walki o uzyskanie odpowiednio wysokich nadwyżek wywozowych, oraz wysiłków w kierunku

zmniejszenia ujemnych, a zwiększenia dodatnich pozycji naszego obrotu płatniczego. Na odcinku tym konieczne będzie połączenie posunięć o charakterze defenzywnym, jak np. ograniczanie przywozu z posunięciami twórczymi, a więc zwiększeniem naszej ekspansji wywozowej, oraz przestawieniem naszego handlu zagranicznego na porty polskie jak i przyciągnięciem do portów tych, transportów towarów zagranicznych z szeregu państw, które korzystały dotychczas z pośrednictwa portów niemieckich.

Równocześnie jednak stabilizacja stosunków na rynkach wewnętrznych, przy pomyślnem kształtowaniu się wypadków gospodarczych na arenie światowej stwarza podstawy dla ofenzywy gospodarczej. Pierwszym warunkiem skuteczności ofenzywy tej jest ostateczne wyrwanie społeczeństwa z marazmu kryzysowego, w jaki popadło, z biernego pesymizmu, z jakim spoglądało na bieg wypadków. Jedynie duch twórczego optymizmu, silna wola osiągnięcia sukcesów indywidualnych i zbiorowych może przynieść oczekiwane rezultaty w walce o poprawę bytu gospodarczego. Walka ta prowadzona być musi w sposób planowy, przy pełnej świadomości czynnika społecznego co do celów, do których dąży i wytycznych jakimi winien się kierować, oraz przy pomocy czynnika państwowego, który winien stworzyć ramy i warunki, ułatwiające tę walkę.

Stwierdzonem jest, iż w warunkach polskiej rzeczywistości nie podobna myśleć o realizowaniu 100-procentowej autarkji, lecz, że Polska winna szukać dróg swego rozwoju w oparciu o stosunki z zagranicą. Stwierdzono dalej, że inicjatywa prywatna decyduje o rozwoju gospodarczym i że winna ona być popierana, zaś ingerencja państwa ograniczona tylko do tych wypadków, gdzie wymaga tego wyższa konieczność państwowo-gospodarcza.

Ustalenie tych podstawowych tez stanowi decydującą podstawę dalszej akcji rozbudowy gospodarczej. Dalsze tezy są już wynikiem tego strukturalnego układu stosunków gospodarczych, jaki w Polsce panuje. Oparcie się w większej mierze, niż dotychczas na średnim i drobnym przemyśle jest wynikiem stwierdzenia, iż tego typu warsztaty pracy okazały w czasie kryzysu dużą odporność gospodarczą i socjalną. Dążenie do stworzenia wielkich przedsiębiorstw handlowych, zarówno w handlu wewnętrznym jak i zagranicznym, wynika z rozdrobnienia naszego handlu, który w niezwykle ujemny sposób odbija się na naszym życiu gospodarczym. Posunięcia reorganizacyjne w dziedzinie rolniczej, w rzemiośle, w naszej organizacji kredytowo-finansowej, również wpływają ze stwierdzenia tych istotnych braków, bez których usunięcia rozwój gospodarczy nie jest możliwy nawet w okresie pomyślnych koniunktur.

Decydujące znaczenie przedstawia fakt, który uświadomić sobie winni wszyscy. Faktem tym jest przewyciężenie tendencji przesileniowych, depresyjnych — nadejście momentu przełomowego, w którym konieczną jest mobilizacja energii i optymizmu dla przełamania istniejących jeszcze trudności. Wielkie nagromadzenie potencjalnej energii, cechujące młodą i żywotną społeczność Polski, stanowi dostateczną gwarancję, iż podchwyci ona impuls w kierunku poprawy gospodarczej, jaki w obecnym okresie nadchodzi zarówno z zagranicy, jak i z kraju i w żmudnej codziennej pracy realizować będzie twórcze dzieło rozbudowy gospodarczej.

A. C.

PERSJA DOCZEKA SIĘ KOLEI.

Rząd perski podpisał umowę z pewnym szwedzko-duńskim towarzystwem na budowę linii kolejowej długości 950 km., która będzie przebiegała przez całą Persję od morza Kaspijskiego aż do zatoki Perskiej. Znaczenie tej kolei będzie dla Persji olbrzymie pod każdym względem, a zwłaszcza gospodarczym, gdyż kraj ten, którego powierzchnia wynosi 1.645 tys. km. kw., posiada zaledwie niecałe sto kilometrów toru kolejowego. Dotychczas głównymi środkami lokomocji w Persji są konie i muły, zamiast dróg bitych — szlaki karawanowe. Z tego też powodu wielkie bogactwa mineralne jak węgiel, rudy żelaza, miedź, mangan, kobalt, marmur są zupełnie nie wyzyskane.

NOWY WYNALEZEK NIEMIECKI DAWNO WYNALEZIONY PRZEZ BELGÓW.

Prasa niemiecka doniosła o wynalezieniu przez pewną niemiecką firmę nowego stopu metalowego, niewrażliwego na żrące działanie rdzy, wody morskiej lub pary. Niemcy spodziewają się, że nowy ten stop, nazwany „Hidronalium”, będzie bardzo szeroko stosowany w aeronautyce i marynarce. „Hidronalium” składa się z aluminium z dodatkiem magnezu w stosunku 5:10 i małej domieszki manganu. W przeciwieństwie do innych stopów, „Hidronalium” nie wymaga rozgrzewania przy lutowaniu. Zaczęto wyrabiać już blachę z „Hidronalium”.

W związku z powyższą wiadomością pewna firma belgijska informuje, że już dwa lata temu wynalazła nowy stop „Supermagaluma”, charakterystyką całkowicie odpowiadający niemieckiemu „Hidronalium”. „Supermagaluma” zyskała od chwili swego wynalezienia wszechstronne zastosowanie.

Lepsze mieszkanie czy lepsze odżywianie?

Bardzo ciekawy eksperyment socjologiczny został przeprowadzony w Anglii. Tęm tego eksperymentu były nowowbudowane domy, czynnikiem zaś biedna ludność zaniedbanych dzielnic Londynu.

Dr. M'Gonigle przeprowadzał przez dłuższy czas obserwacje nad mieszkańcami w nowych osiedlach i rezultat swych badań zreferował na posiedzeniu „Royal Society” w obecności licznie zgromadzonych uczonych, ekonomistów, higienistów i socjologów. Dr. M'Gonigle chodziło o ustalenie w jakim stopniu poprawa warunków mieszkaniowych najbiedniejszej ludności, przeniesionej z t. zw. „slums” do mieszkań higienicznych, wpłynęła na zmniejszenie się śmiertelności wśród niej, zwłaszcza o ile chodzi o choroby zakaźne.

Obserwacje dały zdumiewające wyniki: liczba chorób nie tylko nie zmniejszyła się, lecz przeciwnie wzrosła, a wraz z nią i śmiertelność. Czemu to wytłumaczyć?

W r. 1919 zapadła uchwała, aby doprowadzić do porządku t. zw. „Slumarea” jedną z najbardziej zaniedbanych dzielnic Londynu. Przygotowania w celu zrealizowania tych planów trwały 8 lat, aż w r. 1927 cała ludność z obwodu „Housewife Lane Area” została przetranslokowana do zupełnie nowej dzielnicy t. zw. „Mount Pleasant”. Ludność dawnego okręgu była zbyt liczna, aby mogła się pomieścić w nowej dzielnicy. Wobec tego część starej dzielnicy wraz z ludnością w liczbie 1298 osób pozostawiono bez zmiany, natomiast 710 mieszkańców nowej dzielnicy korzystało z nowoczesnych higienicznych warunków mieszkaniowych. W ten sposób dr. M'Gonigle miał dwa obiekty dla badań porównawczych.

Od chwili przesiedlenia upłynęło 5 lat sprawozdawczych, od 1927 do 1932 roku. W całej Anglii w ciągu tego pięcioletnia śmiertelność wynosiła 10.48 względnie 10.30 na tysiąc. W dużej gminie „Stockton-on-Tees”, w pobliżu której powstała nowa higieniczna kolonia, śmiertelność sięgała 26.10 i 22.78, podczas gdy w tych samych latach w starej, zaniedbanej dzielnicy „Riverside area” śmiertelność sięgała 12.32 i 12.07. Z zestawienia powyższych danych wynika paradoksalny wniosek, iż w nowej higienicznej dzielnicy śmiertelność była prawie o 50 proc. większa, aniżeli w starej, brudnej dzielnicy. Skąd, w jaki sposób, dlaczego powstała taka sytuacja? Na podstawie własnych obserwacji stwierdził o to dr. M'Gonigle, iż decydującym czynnikiem we wsroście śmiertelności w nowej dzielnicy było gorsze odżywianie się mieszkańców. Wyższe komorne w nowych domach przy tych samych zarobkach, zmusiło mieszkańców do oszczędzania na ilości i jakości pokarmów. Natomiast w starej, brudnej, antysanitarnej dzielnicy, gdzie wydatki na komorne były mniejsze, odżywianie było lepsze, obfitsze, co też odbiło się w tak wyraźny sposób na spadku śmiertelności.

Stąd wyciąga dr. M'Gonigle sensacyjnie brzmiącą konkluzję: dla zdrowia ważniejszą jest rzeczą lepsze odżywianie, niż zdrowe mieszkanie.

M. K.

PASTYLKI ZAMIĄST OBIADU.

Profesorowi heidelberskiemu, Kasperowi Schmidowi, udało się urzeczywistnić marzenie chemików o zastąpieniu obiadów i śniadań porcją małych pastylek. Prof. Schmidt w ciągu 5 lat czynił doświadczenia nad nasionami bawełny i doszedł do wniosku, że nasiona te są niezwykle pożywne, zawierają bowiem witaminy A, B, C i E. Ekstrakt przygotowany z tych nasion jest niezwykle odżywczy. Dwie małe pastylki w zupełności zastępują trzy normalne posiłki. Jedna szczypta proszku nasion bawełny zwiększa pożywność potraw o 30 proc.

NOWY ZNAK PRZESTANKOWY.

W języku hiszpańskim znaki przestankowe stawia się nie tylko na końcu zdania, ale również na początku — przed pierwszym słowem. Ułatwia to czytelnikowi proces czytania. Odrzuca więc już jaka będzie intonacja. Ostatnio koła literackie w Hiszpanii omawiają sprawę wprowadzenia nowego znaku przestankowego, któryby oznaczał... śmiech. Podana jest nawet forma graficzna projektowanego znaku: małe półkole odwrócone palnikiem w dół. Większą ilością tych znaków oznacza się intensywność śmiechu. Cały wiersz tych półkoli oznaczałby głośny i serdeczny śmiech.

CZY WIECIE, ŻE...

— Liczba radiosłuchaczy w r. b. wynosi w Anglii 5.536.445 osób, w Belgii — 382.287, w Austrii — 481.721, w Szwecji — 632.840, w Japoncji — 1.419.006, w Niemczech — 4.555.526, w Szwajcarii — 256.638.

— Król belgijski, Albert I, otrzymał tytuł doktora honoris causae uniwersytetu w Strassburgu.

— Obserwacje lekarzy szkolnych w Szwajcarii stwierdziły, iż wypadki wola u dzieci, tak częste w tym kraju, stały się obecnie znacznie rzadsze, dzięki leczeniu prewencyjnemu solami jodo-bromowymi i jodem.

Przemywanie krwi.

Już w r. 1924 na podstawie doświadczeń dr. Michajłowskiego, prof. uniwersytetu w Taszkencie, weszły w życie próby przemywania krwi w celu usunięcia z niej różnych toksyn i obcych przymieszek. Prof. Michajłowski stwierdził w trakcie swych badań, iż stosunkowo duża dawka morfiny wstrzyknięta w krew zwierzęcia (pierwsze próby poczynione były na psach) rozchodzi się wprawdzie po arteriach, lecz przez pewien czas nie wsiąka w tkanki. Dokonane później próby upuszczania krwi w małych dawkach właśnie w okresie pozostawania morfiny w krwi oraz wprowadzenie jej z powrotem do organizmu po uprzednim jej przemyciu, dały zdumiewające wyniki. Wobec tego jednak, iż sam proces przemywania trwał stosunkowo bardzo długo, niekiedy bowiem 2—3 doby, prof. Michajłowski powziął wielce śmiałą i ryzykowną decyzję upuszczenia i wymycia całej krwi za jednym zamachem, a więc ten samemu pozostawieniu zwierzęcia na pewien czas bez odrobiny własnej krwi.

Jako obiekt do przeprowadzenia tego eksperymentu posłużyła małpa „Jasza” z gatunku „makaka”. Podczas chemicznego przemywania krwi, trwającego przeszło godzinę, „Jasza” podtrzymywano przy życiu za pomocą sztucznego oddychania, poczem, po wprowadzeniu oczyszczonej krwi do organizmu, małpa stosunkowo bardzo szybko powróciła do normalnego stanu. Wkrótce dał się zauważyć wielce dodatni, odmładzający wpływ operacji.

Z biegiem czasu, już po śmierci prof. Michajłowskiego, doświadczeniami jego zainteresowały się szersze koła uczonych. Profesorowie medycyny eksperymentalnej w instytucie leningradzkim uznali podobno za możliwe do przeprowadzenia w stosunkowo najkrótszym czasie przemywanie krwi w organizmie ludzkim. Podobno nawet zabiegi te stosowano niejednokrotnie i to z jaknajlepszym wynikiem. Operacja ta odbywała się w dwóch seriach z godziną przerwą, przyczem pacjentowi wstrzykiwano zastępczo sztucznie przyrządzone serum odżywcze. Wymywanie krwi odbywa się w laboratorium przy użyciu fizjologicznych roztworów, posiadających własność neutralizowania wszelkich toksyn i bakterji, poczem następuje wprowadzenie oczyszczonej krwi do organizmu.

O ile dotychczasowe metody uda się standaryzować i stosować bez żadnego ryzyka dla pacjenta, medycyna zdoła w przemywaniu krwi niestety cenny środek walki z zatruciem organizmu, radykalny może w wypadkach ostrego zatrucia, gdy wszystkie dotychczasowe środki już zawodzą.

M. K.

CZY WIECIE, ŻE...

— W Czechosłowacji istnieją 673 fachowe szkoły zawodowe, w których pobiera naukę 47.231 uczniów, w tem 24.545 dziewcząt, a wykłada w tych szkołach 3.348 nauczycieli i nauczycielek.

— Książę Aladar Porcia, który przed wojną należał do najbogatszych magnatów węgierskich, wrócił się po stracie swej całej fortuny z prośbą do magistratu Budapesztu o umieszczenie go w przytułku dla ubogich.

XIV KONGRES MIĘDZYNARODOWY MIAST I BUDOWLAN Y W PRADZE.

W lecie r. b. odbędzie się w Pradze wielki kongres międzynarodowy budowy miast i domów, w którym weźmie udział zgórą 1 i pół tysiąca delegatów ze wszystkich stron świata. Ze względu na doniosłość kwestji mieszkaniowej i problematę zabudowy miast kongresowicze będą zwiedzali różne miasta w Czechosłowacji w celu zbadania na miejscu stosunków. Kongres ten jest XIV—ym z kolei urządzonym przez Międzynarodową Federację dla badań nad budową miast.

RADJO A ZAĆMIENIE SŁONECZNE.

Podczas zaćmienia słonecznego dokonywano w Stanach Zjednoczonych obserwacji nad wpływem tego zjawiska na fale elektromagnetyczne, krótkie i ultrakrótkie. Stwierdzono, iż na chwilę przed zupełnym zaćmieniem, siła dźwięków wzrosła, potem spadła i znowu wzrosła. Napięcie dźwięków było tak silne, iż obserwatorzy musieli na chwilę odjąć od uszu słuchawki.

Można słyszeć bez ucha.

Nie wszystkie wypadki głuchoty są beznadziejne. Jeżeli przytępienie słuchu jest częściowe, wynikiłe z uszkodzenia bębena lub nerwu, można postarać się o doprowadzenie fal dźwiękowych do ucha wewnętrznego drogą okólną. Dobrym przewodnikiem dźwięków i wyręczytciem ucha może być czaszka, której kości stosunkowo dobrze transmitują wibracje fal dźwiękowych.

Pierwszy aparat tego rodzaju nazwany „osteofonem” został skonstruowany kilka lat temu w Ameryce. Aparat ten przystawiano się do podbródka i w ten sposób wibracje dźwiękowe dochodziły do ucha.

Następnym ulepszeniem wynalazkiem był t. zw. „dentofon”, skonstruowany przez prof. Autemps. Aparat ten transmitował dźwięki za pośrednictwem zębów.

Ostatnim wreszcie wynalazkiem są znajdujące się w użyciu aparaty, oparte na zasadach elektroakustyki. Są to miniaturowe mikrofony połączone z baterią elektryczną i siatką amplifikacyjną. Mikrofon ten można przykładac do jakiegobądź miejsca na głowie, a wszystkie dźwięki dochodzą do ucha wewnętrznego głuchego z taką jasnością i wyrazistością, o jakiej nie można było nawet marzyć, posługując się poprzednim aparatem.

Mikrofony wyrabiają się w najrozmaitszej formie. Istnieją modele, które umocowuje się za uchem, tak, że są one prawie niewidoczne. Inne znów imitują lornetkę z rączką; te są przeznaczone głównie dla pań.

M.

Higjena włosów w lecie.

W słoneczne i upalne dni letnie, kiedy panie na plażach, w ogródkach, czy w polu poddają się działaniu promieni słonecznych, kapelusze jest przeważnie odrzucany na bok, jako rzecz zbędna. Ale nie wolno zapominać jednocześnie o pielęgnacji włosów, które podlegają działaniu często szkodliwemu różnych czynników.

W czasie upałów trzeba przede wszystkim pamiętać o tem, że głowa poci się tak samo, a może i więcej, niż ciało i że należy włosy jaknajczęściej myć. Jak często należy myć tłuste włosy? Nie trzeba czekać, od i do mycia, aż staną się tłuste, lecz przez mycie głowy przynajmniej raz na tydzień zapobiegać temu. Na włosy bardzo tłuste działa doskonale płyn ściągający, wcierany na noc.

Nad rzeką i nad morzem włosy od ciągłego moczenia się stają się krucho i szorstkie, zwłaszcza od wody morskiej. Należy natychmiast po wyjściu z kąpeli morskiej lub rzecznej, splókać włosy czystą wodą. Ale niezawsze ma się miękka wodę pod ręką. Najlepiej starać się możliwie jaknajmniej moczyć włosy. Dla tych pań, które lubią podczas pływania zanurzać głowę w wodzie, najbardziej wskazana jest ściśle przylegająca do głowy czapka gumowa pod zwykłym czepek kąpielowy, przyczem doskonale przeciwdziała przedostawianiu się wody cienka warstewka wazeliny na czole przy brzegu czebka. Dobrym również środkiem jest paseczek ze skóry gemzowej pod czepek kąpielowym; paseczek ten pod wpływem wilgoci rozszerza się i nie przepuszcza dalej ani kropli. Jeżeli jednak zdarzy się tak, że włosy przemoczą się, trzeba je natychmiast po wyjściu z kąpeli mocno wytrzeć do suchości, a na noc wyszczołkować.

M.

MARINETTI O BRUNETACH I BLONDYNACH.

Tytuł ostatniego utworu Marinettiego brzmi: „Na chwałę brunetom i na pohybel blondynom!” W książce twórcy futuryzmu spotykamy takie sentencje: „Ciemne włosy i smąga skóra — to słońce! Jasne włosy i jasna skóra — to księżyc! Nigdy księżyc nie zaćmi słońca, albowiem kiedy słońce przestanie świecić, zgaśnie księżyc. Historię świata tworzą bruneci. Kobieto! Zono moja! Matko moja! Jak możesz kochać blondyna? Blondyn to bułka niedopieczona, jeść należy tylko dobrze wypieczony, rumiany chleb. Niech żyją bruneci!” Jako komentarz należy dodać, że sam Marinetti jest ognistym brunetem. Według przysłowia francuskiego — „On n'est jamais si bien servi que par soi-meme”.

OJCIEC METRO PARYSKIEGO.

W Paryżu ukończył 81 rok życia „ojciec metro paryskiego”, p. Bienvenue, który podjął budowę kolei podziemnej w stolicy Francji w roku 1898, wbrew przeszkodom, czynionym przez władze państwowe i samorządowe. W pierwszym roku istnienia metro paryskie liczyło zaledwie 19 kilometrów długości, obecnie, wraz z liniami podmiejskimi, liczy 165 kilometrów, z czego 140 km. wybudował p. Bienvenue. Ilość pasażerów przewożonych rocznie przez paryską kolej podziemną wynosi 800 milionów osób. Od czasu istnienia metro w Paryżu wydarzyła się tylko jedna katastrofa na stacji „Couronnes” wskutek krótkiego spięcia. Pasażerowie zatrzymani na stacji, zamiast wyjść jaknajprędzej z podziemi, zaczęli się domagać zwrotu pieniędzy za bilety. Dym napełnił tunel, wywołując panikę, podczas której zginęło wiele osób.

Papier do pisania

ka setki i blok post w pięknym wyborze poleca
W. Wesołowski.

NASZ DODATEK ILUSTROWANY

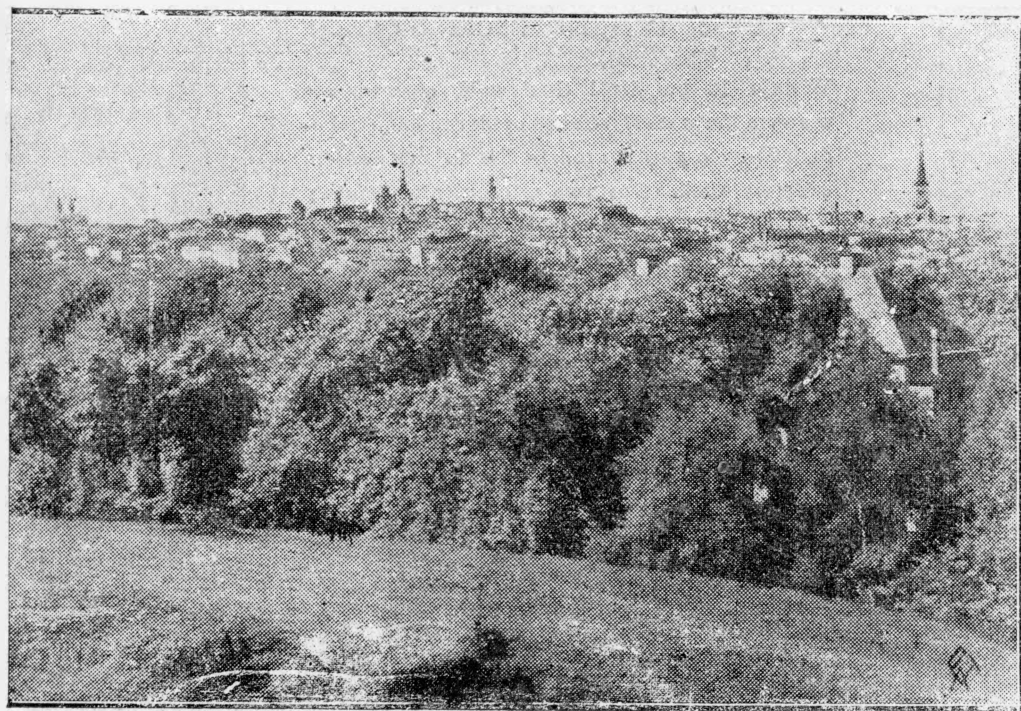
NIEDZIELA, 2 LIPCA 1933 R.

ŚWIĘTO PIEŚNI W RYDZE

W dniu 18 czerwca odbyło się w Rydze uroczyste otwarcie Święta Pieśni. Ze wszystkich stron kraju przybyło 250 chórów, liczących razem przeszło 100.000 osób. Prawie wszyscy członkowie chórów wystąpili w barwnych ludowych kostjumach swoich dzielnic. Poza tem przybyło do Rygi przeszło 80 dziennikarzy zagranicznych z 11 krajów. Otwarcia Święta dokonał prezydent Republiki Estońskiej Kwiesis. Na zdjęciu naszym (z lewej) widzimy chóry zgromadzone na estradzie, na zdjęciu (z prawej) jeden z chórów kobiecych w strojach ludowych w pochodzie przez miasto.

Stolica Estonji — Tallin

W związku z Świętem Pieśni w Tallinie, przy udziale chórów męskich i żeńskich z całej Estonji, grupujących kilkadziesiąt tysięcy osób podajemy na naszym zdjęciu ogólny widok na stolicę Estonji — Tallin.

Posel R. P. w Lizbonie

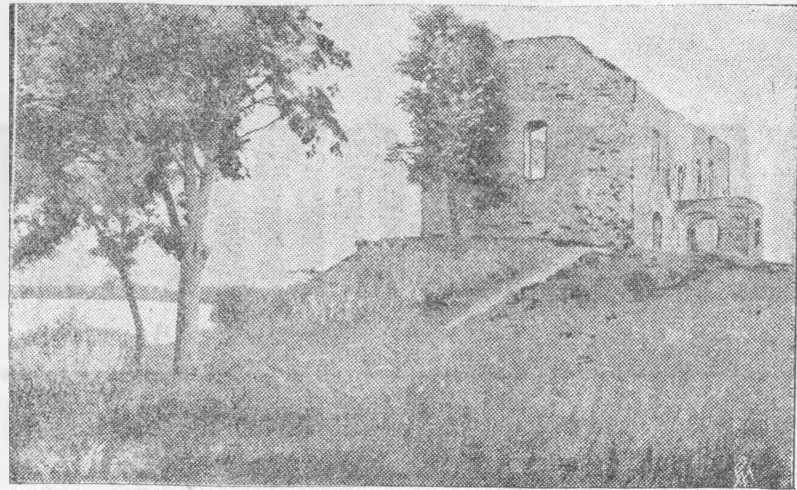
Posłem R. P. w Lizbonie, mianowany został przez Pana Prezydenta R. P. p. Szumlakowski, długoletni szef gabinetu ministra Spraw Zagranicznych, którego podobiznę podajemy na naszym zdjęciu.

Święto śpiewacze w Tallinie

Dziesiąty festiwal śpiewaczy Estonji zgromadził w Tallinie około 20.000 śpiewaków z całego kraju. Festiwal potrwa trzy dni. W uroczystości otwarcia festiwalu wzięli udział: prezydent republiki estońskiej oraz prezydent republiki łotewskiej, przedstawiciele korpusu dyplomatycznego i tysięczne rzesze publiczności. Na zdjęciu naszym widzimy jeden z żeńskich chórów, którego członkinie ubrane są w charakterystyczne piękne stroje ludowe.

Zabytki pokrzyżackie na Pomorzu

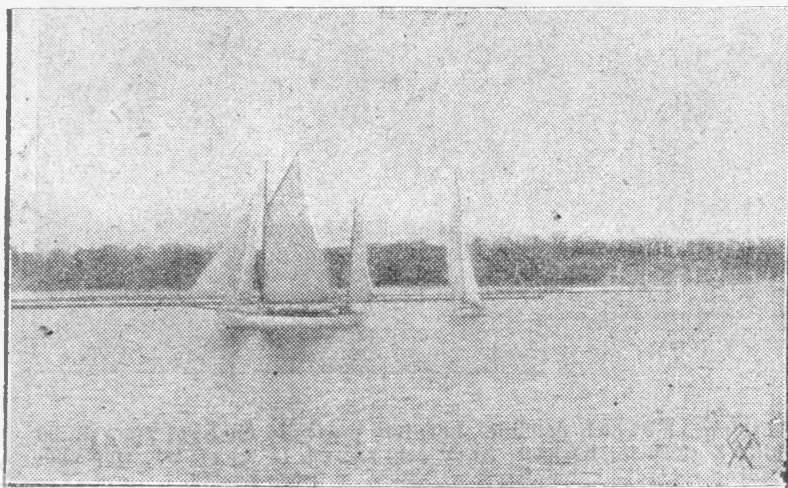
Na Pomorzu, które częściowo przez pewien czas było w rękach krzyżaków, pozostało wiele zabytków budowlanych, zwłaszcza ruin zamków obronnych, wzniesionych tam celem utrzymania w rękach Zakonu załwładniętych przez zdradę ziem polskich. Na zdjęciu naszym widzimy taki zamek krzyżacki w Nowym Jasińcu (pow. Świecie) na Pomorzu.

Droga stalowa na Górnym Śląsku.

Na odcinku komunikacyjnym Katowice — Królewska Huta rozpoczęto budowę pierwszej na ziemiach polskich drogi stalowej. Zdjęcie nasze przedstawia roboty przy budowie tej drogi. Na pierwszym planie widać rozpoczętą na ziemi silną siatkę stalową.

Regaty w Gdyni

Z okazji otwarcia Yacht Klubu oficerskiego odbyły się w Gdyni regaty przy udziale kilkunastu jachtów. Na zdjęciu naszym widzimy start jachtów.

Mecz ligowy o mistrzostwo Polski

W Siedlcach odbyły się przed kilku dniami zawody piłki nożnej o mistrzostwo Polski w ramach rozgrywek ligowych. Zawody pomiędzy drużyną 22 p. p., stacjonowanego w Siedlcach, a Warszawianką zakończyły się rezultatem 2:2. Na zdjęciu widzimy fragment zawodów, a mianowicie gorącą walkę przed bramką 22 p. p.

(Z prawej)

W poszukiwaniu śladów troglodytów

W okolicach Haute-Ille we Francji natrafiono na liczne ślady, wskazujące, że w okolicach tych żyli w czasach prehistorycznych troglodyci. Do miejscowości tej przybyła specjalna komisja, która prowadzi swe poszukiwania przy pomocy różdżki czarodziejskiej.

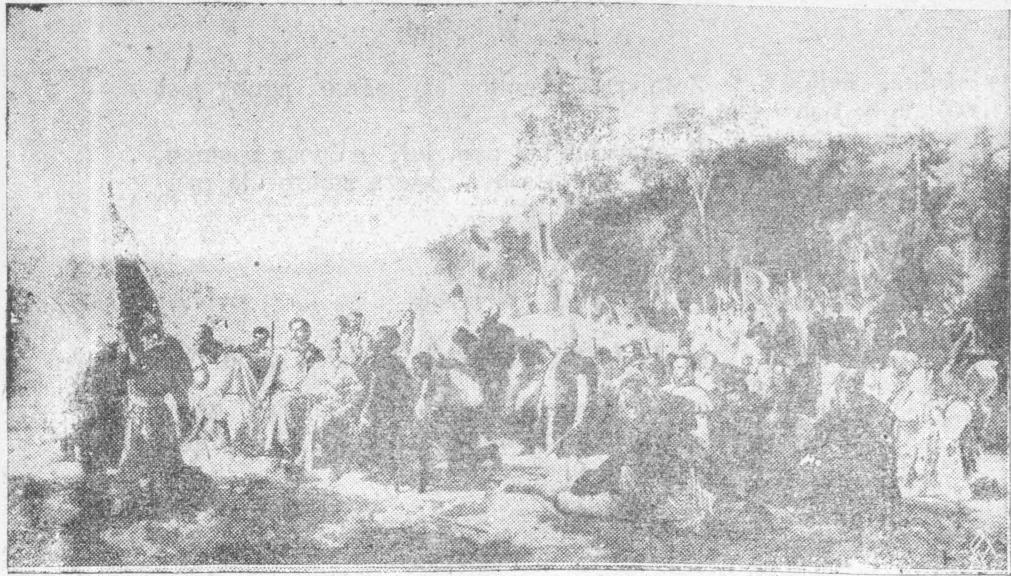
75-lecie urodzin króla Szwecji

W dniu 16 bm. Król Gustaw V, cieszący się w swym kraju niesłychaną popularnością obchodził 75-lecie swych urodzin. Na zdjęciu naszym widzimy króla Gustawa w otoczeniu dziatwy szkolnej.

(Z prawej).

Arcydzieło Grottgera wraca do kraju

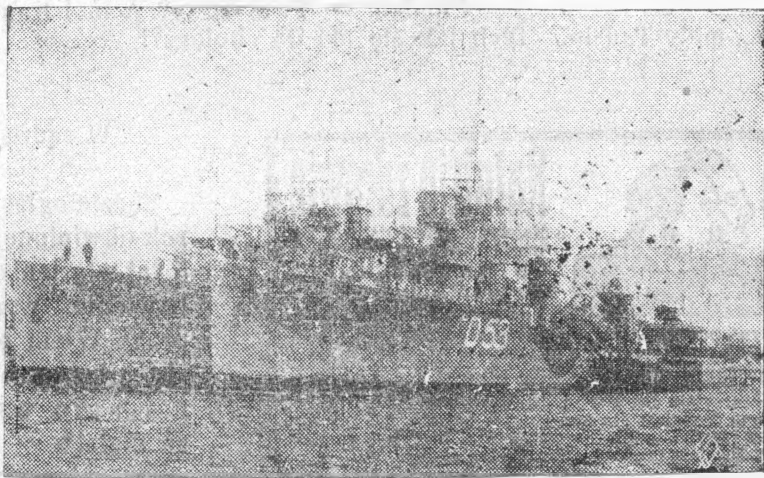
Obraz olejny Grottgera „Modlitwa Konfederatów Barskich”, sprzedany w roku 1864 przez Grottgera bankierowi wiedeńskiemu v. Drosche'emu będący później w posiadaniu rodziny węgierskiej Erdödy, a ostatnio hr. Dentice di Frasso, został nabyty przez p. Andrzeja Wołoczyńskiego, przemysłowca krakowskiego, za sumę 50 tysięcy lirów. Dzięki tej transakcji jedno z bardzo niewielu płócien olejnych Grottgera wróci do Polski.

(Z lewej)

Rycina nasza przedstawia Henryka Sienkiewicza w Vevey w Szwajcarii na kilka zaledwie dni przed śmiercią. Jest to ostatnia zdjęcie Henryka Sienkiewicza.

Angielska eskadra w Gdyni.

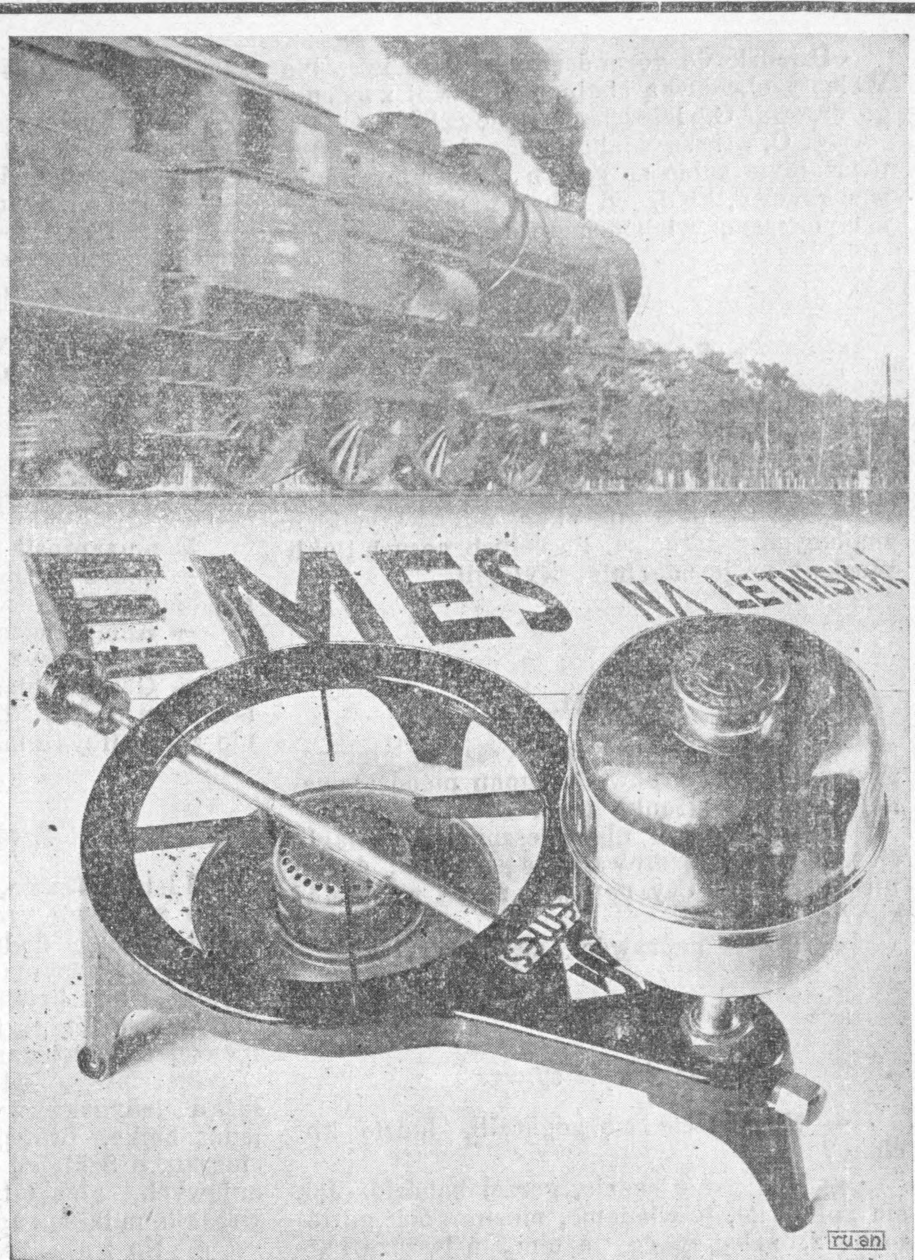
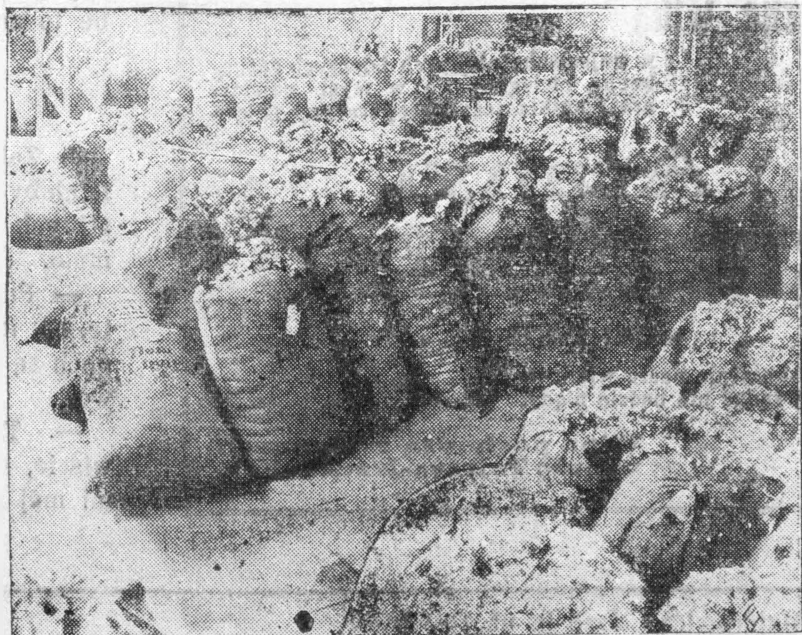

Dnia 21 bm. zawinęły do portu gdyńskiego dwa kontrtorpedowce angielsk. marynarki wojennej: „Venetia” i „Viceroy”. Okrety stanęły przy nabrzeżu wilsonowskim w basenie Prezydenta. W godzinach przedpołudniowych dowódcy kontrtorpedowców złożyli wizytę kontradmirałowi Unrugowi, dowódcy floty wojennej, komisarzowi rządu Sokółowowi oraz dyrektorowi urzędu morskogo inż. Lęgowskiemu. Pobyt kontrtorpedowców w Gdyni trwał do 26 bm.

(Z prawej).

Jarmark wełny w Poznaniu

Jarmark wełny, urządzony na Targach Poznańskich zgromadził znaczną ilość wełny polskiej ze wszystkich województw. Jarmarki wełny w Poznaniu są jedyną tego rodzaju instytucją w Polsce i cieszą się wielkim powodzeniem. Zdjęcie nasze przedstawia halę wleży górnośląskiej na Targach poznańskich zapełnioną workami z wełną.

DENATURAT i KUCHENKA „EMES”

ułatwiają prowadzenie gospodarstwa na lotnisku.

Szkoła żon w Tokio

Na zdjęciu naszym przedstawiona jest oryginalna ceremonia promocji w szkole żon w Tokio. Uczennice tej szkoły pochodzące z najlepszych ster stolicy Japonji kształcą się na dobre żony.

HUMOR

Dziedziec do gospodarza. — Aleście sobie Walenty elegancką chałupę postawili z mocnego drzewa. Gdzieżeście je kupowali?

— O, proszę wielmożnego dziedzica, adyc uważałbym sobie za grzech śmiertelny kupować drzewo, kiedy od tylu lat mieszkam pod samym lasem wielmożnego dziedzica.

Srodek na pluskwy.

— U nas, w mieszkaniu na letnisku, były okropne pluskwy, ale znalazłem już na nie znakomity środek.

— Jaki?

— Zaprosiłem na kilka dni wszystkich znajomych z Jarocina. Po całych nocach tłuکی pluskwy aż je zupełnie wytępilli.

Strata.

— Raczycie pani przyjąć wyrazy najgłębszego współczucia z powodu zgonu nieodżałowanej pamięci małżonka pani.

— Och, jestem niepokieszona! Taki nagły cios... był jaknajzdrowszy, w pełni sił... świetnie wyglądał.. Czy pan wie, że on ważył 147 kilo?

— Tak to naprawdę... ciężka strata!

Beznadziejna sprawa

— Możebyście się pogodzili, ludzie kochani?

— Nie, panie sędzio, gorzej bandzie. Jak sie pogodzimy, to wiadomo, musimy pójść gdzie niebądź, zalać zgodę, a tam sie jeszcze bardziej pobijemy, że ino zęby w powietrzu latać zaczną.

Dobry uczynek.

Mały Kazio spostrzega rówieśnika, zajądającego wielkie ciastko. Rozłakomiony tym widokiem, podchodzi do kolegi i mówi:

— Daj no Feluś kawałek ciastka.

— A figusa! — odpowiada Feluś — Ty jesteś zawsze wrogiem dla mnie i nigdy nic dobrego mi nie zrobisz.

— Jakto nie! — tłumaczy Kazio — Nie dałem to ci byka w nos, żeś przez 2 tygodnie do szkoły mógł nie przychodzić?

Wśród Szkotów.

Manc zaprosił Slima na obiad.

— Jakże ci smakowało? pyta po skończonej biesiadzie.

— Kompromisowo — odpowiada Slim.

— To znaczy?

— Gdyby obiad był odrobinę gorszy, nie mógłbym go jeść. Gdyby był odrobinę lepszy, nie zaprosiłbyś mnie.

Małe utrapienie.

6 letni Tadzio, rozpieszczony jedynak, oczko w głowie rodziców, grymasi zwykle przed pójściem do łóżeczka, a gdy się wreszcie położy, nie zasypia zaraz, jak każde grzeczne dziecko, lecz bryka w pościeli, niby żrebak.

Wobec czego mama wpadła na pomysł, by ojciec opowiadaniem bajek usypiał Tadzia.

Pierwszego wieczoru, tato usiadł przy łóżku jedynaka i zaczął opowiadać. Mówi jedną bajkę, drugą, trzecią, czwartą, o Kopciuszku, o Szklanej Górze, o Butach Siedmiomilowych, głos taty brzmi coraz ciszej, aż wreszcie milknie zupełnie.

— No i co, usnął już? — pyta szeptem z drugiego pokoju mama.

— Usnął! — woła radośnie... mały Tadzio.

W kuchni

Zołnierz: Franiu, czy serce panny jest wolne?

Kucharka: Idź pan, idź, mówisz o sercu, a myślisz o wątrobie, którą smażyć dla państwa na wieczere.

W szkole.

— Ja to mam matkę! Codzień mnie tłucze.

— E, masz się też czego stawiać! Moja matka tłucze rano mnie, w południe służącą, a wieczorem ojca.

Pociecha.

— Czego pan taki zmartwiony?

— Zonie wycinają dziś w szpitalu ślepa kiszki.

— Niech się pan nie martwi, odróżnie jej druga.

Ulży mu!

Pacjent: — Panie doktorze, czuję jakiś ciężar na piersi, o tu, gdzie jest mój portfel.

Doktor: — Zaraz panu ulżymy, kochany panie.

Nieporozumienie.

Kipman po długim niewidzeniu spotyka swego wierzyciela, Pipmana.

— Jak się masz, mój złoty?

Pipman: — Twój złoty? A moich sto złotych jak się ma do cholery?!

W sądzie.

Sędzia ogłasza wyrok obwinionemu: Na 5 lat więzienia i pozbawienie wszelkich praw. Wtem odzywa się głos z publiczności: „To wszystko za mało!”

Rozgniewany sędzia spojrział groźnie, mówiąc: „Kto śmie się odzywać?”

Na to mówi kobieta: „Niech się pan nie gniewa, ja wiem najlepiej co on wart, bo to mój mąż”.

MODY MĘSKIE
Elegant
MUNDURY
Jarocin, ul. Podereuskiego.

Ratujcie zdrowie
Najlepiej światowe powagi lekarskie stwierdziły, że **75 procent chorób powstaje z powodu obstrukcji.**
Chory żołądek jest główną przyczyną powstania najrozmaitszych chorób, zanieczyszczenia krwi i tworzy złą przemianę materii.
Słynne od 45 lat w całym świecie Ziola z gór Harcu Dr. Lauera jak to stwierdził prof. Berlin, Uniwersytetu Dr. Martin, Dr. Hochfleetter i wielu innych wybitnych lekarzy, są idealnym środkiem dla uzdrowienia żołądka, usuwają obstrukcję (zażalenie), są dobrym środkiem przeczyszczającym, ułatwiają funkcję organów trawienia, wzmacniają organizm i pobudzają apetyt.
Ziola z gór Harcu Dr. Lauera usuwają cierpienia wątroby, nerek, kamieni żółciowych, cierpienia hemoroidalne, reumatyzm i artretyzm, bóle głowy, wyrzuty i liszaje.
Ziola z gór Harcu Dr. Lauera zostały nagrodzone na wystawach lekarskich najwyższym odznaczeniem i złotymi medalami w Badeniu, Berlinie, Wiedniu, Paryżu, Londynie i wielu innych miastach. — Tysiące podziękowań otrzymał Dr. Lauer od osób wyleczonych.
Cena 1/2 pudełka zł 1.50, podw. pudełko zł 2.50. Sprzedaż w aptekach i składach apt.

SAMOZATRUCIE
NA TLE WĄTROBY.

SAMOZATRUCIE bywa przyczyną wielu dolegliwości (ból artretyczny, łapanie w kościach, bóle i zawroty głowy, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, swędzenie skóry, skłonność do obstrukcji, plamy, zmarszczki i wyrzuty na skórze, skłonność do tycia, podenerwowanie i bezsenność, nerwowe bicie serca, mdłości, język obłożony). TRUCIZNY wewnętrzne, wytwarzające się we własnym organizmie, zanieczyszczają krew, niszczą organizm i przyspieszają starość. Choroby z samozatrucia i złej przemiany materii **LECZA NIE LEKARSTWA A KREW CZYSTA.** Wątroba i nerki są organami oczyszczającymi krew i soki ustroju. Najracjonalniejszą i zgodną z naturą kuracją jest unormowanie czynności wątroby i nerek. 20-letnie doświadczenie i najwyższe odznaczenia wykazały że ziola leonizyczne

„CHOLEKINAZA” H. Niemojewskiego jako źródło - moczopędne są jedynym naturalnym czynnikiem odciażającym soki ustroju od truciźn własnych i zapewniającym szybki powrót do zdrowia. Bezpłatne broszury Dr. med. I. NIEMOJEWSKIEGO otrzymać można w labor. fiz.-chem. „CHOLEKINAZA” H. NIEMOJEWSKIEGO, Warszawa, N.-Świat 5-(D) na prowincję wysyłka pocztą.

Smaczne wina

w najlepszych i dobrych gatunkach, pielęgnowane w myśl najstarszej i najklasycznej tradycji poleca

Aranyi

Hurtowne Składy Szlachetnych win
KRAKÓW, MOSTOWA 10.

- CENY NISKIE -

Kto raz skosztuje nasze wina, innych już żądać nie będzie nigdy.

Wina pochodzą z słynnych winnic Tolcsva-Mad-Tokay.